

STANOWISKO NR 1/2024
PREZYDIUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK

z dnia 19 marca 2024 r.

**w sprawie propozycji regulacji dotyczących wykorzystania technologii NGT w hodowli roślin
użytkowych w związku z pracami Rady Unii Europejskiej**

Prezydium Polskiej Akademii Nauk zdecydowanie popiera stanowisko ekspertów European Sustainable Agriculture through Genome Editing (EU-SAGE) w sprawie regulacji prawnych dotyczących roślin uzyskanych nowymi technologiami genomowymi (NGT), do których należą technologie edycji genomu.

Technologie te pozwalają w szybkim czasie uzyskać rośliny uprawne charakteryzujące się ulepszonymi cechami agronomicznymi, takimi jak tolerancja na czynniki abiotyczne (suszę, wysokie i niskie temperatury), odporność na patogeny (wirusy, bakterie i grzyby), organizmy szkodliwe (owady, nicienie) czy też zwiększenie ilości i jakości plonu.

W odróżnieniu od wcześniejszych technologii pozwalających na uzyskanie roślin transgenicznych, hodowla odmian roślin oparta o najnowsze technologie NGT pozwala na usunięcie z genomu fragmentów DNA potrzebnych do wprowadzenia zmian, a niepotrzebnych w trakcie uprawy, czego efektem jest roślina, która mogła takiej zmianie ulec spontanicznie lub w trakcie klasycznej selekcji hodowlanej.

Dodatkowym atutem jest czas otrzymania pożądanых zmian, gdyż technologia NGT znacząco skraca okres uzyskiwania nowej odmiany z kilkunastu do kilku lat, a to z kolei pozwoli na wyżywienie naszych społeczeństw żywnością otrzymaną w sposób zrównoważony, a także na zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska chemicznymi środkami ochrony roślin oraz na racjonalne i zrównoważone wykorzystanie areálu gleb i zasobów wody.

Prezydium PAN popiera wprowadzenie zapisu dotyczącego zakazu patentowania wszystkich roślin NGT i zwraca uwagę, iż należy rozwiązać problem dostępu do zmienności genetycznej wytworzonej przy pomocy NGT.

Prezes
Polskiej Akademii Nauk

Marek Konarzewski

Uzasadnienie do stanowiska Nr 1/2024

Prezydium Polskiej Akademii Nauk

z dnia 19 marca 2024 r.

Stanowisko w sprawie propozycji regulacji dotyczących wykorzystania technologii NGT w hodowli roślin użytkowych w związku z pracami Rady Unii Europejskiej zostało przyjęte uchwałą nr 1/2024 Wydziału II Nauk Biologicznych i Rolniczych Polskiej Akademii Nauk z dnia 16 lutego 2024 roku stanowisko Wydziału II Nauk Biologicznych i Rolniczych Polskiej Akademii Nauk.

Wydział II Nauk Biologicznych i Rolniczych PAN zdecydowanie popiera stanowisko ekspertów European Sustainable Agriculture through Genome Editing (EU-SAGE) w sprawie regulacji prawnych dotyczących roślin uzyskanych nowymi technologiami genomowymi (NGT), do których należą technologie edycji genomu.

W stanowisku Wydziału podkreślono, że obecnie Polska zajmuje kluczową pozycję w próbach znalezienia większości w Radzie UE w sprawie zaakceptowania projektu rozporządzenia w sprawie NGT, opracowanej przez Komitet Ekspertów Grupy Zadaniowej tworzonej przez Program RE-IMAGINE EUROPA, All European Academies (ALLEA) oraz EU-SAGE poświęconej „Zrównoważonemu rolnictwu i innowacjom” (ang. Task Force – Sustainable Agriculture and Innovation). Stowarzyszenie EU-SAGE, którego członkiem jest PAN i 133 innych europejskich instytucji i towarzystw naukowych, buduje świadomość i dostarcza dowodów naukowych pokazujących, iż poprzez wykorzystanie edycji genomu można będzie rozwiązywać problemy stojące przed rolnictwem europejskim.

Dziś Polska blokuje tę większość ze względu na obawy dotyczące możliwości patentowania roślin uzyskanych metodą edycji genomu i konsekwencji, jakie może to mieć dla dostępu małych firm hodowlanych do materiału hodowlanego. Kwestia patentowania roślin uzyskiwanych metodami NGT to ważny temat, który należy dokładniej zbadać przed opracowaniem jakichkolwiek inicjatyw politycznych w tej dziedzinie. W Parlamencie Europejskim zaproponowano już zakaz patentowania roślin NGT. Propozycja dotycząca wykorzystania roślin uzyskanych metodami NGT w hodowli roślin użytkowych jest tematem oddzielnym i niezależnym od ustawodawstwa patentowego.

Inicjatywa Wydziału ma na celu przekonanie polskiego rządu do przyjęcia projektu rozporządzenia w sprawie roślin NGT w jego obecnym kształcie. Naszym zdaniem, niezwykle ważne jest, aby polski rząd nie blokował akceptacji projektu pozwalającego na zwiększenie możliwości wykorzystania innowacyjnych technologii w hodowli roślin użytkowych.